

2012-08-10

Riksgäldens åtgärder för att stärka stabiliteten i det finansiella systemet (2012:2)

Riksgälden är stödmyndighet enligt lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut (Stödlagen). Enligt förordning (2007:1447) med instruktion för Riksgälden ska myndigheten i mars varje år lämna en redogörelse till regeringen för de åtgärder som vi har genomfört enligt Stödlagen. Enligt Riksgäldens regleringsbrev för budgetåret 2012 ska vi därutöver lämna redogörelser till Finansdepartementet över aktiva åtaganden enligt Stödlagen senast 15 mars, 10 augusti och 15 november 2012 samt den 15 mars 2013.

1 Garantiprogram för bankernas och bostadsinstitutens medelfristiga upplåning

Riksgälden fick utifrån förordning (2008:819) om statliga garantier till banker m.fl. i uppdrag att lämna statliga garantier för bankers och bostadsinstituts upplåning (garantiprogrammet). Syftet med garantiprogrammet var att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning under finanskrisen och därmed ge bättre förutsättningar för företag och hushåll som behövde låna pengar. Som mest uppgick utställda garantier under programmet till 354 miljarder kronor, vilket var i juni 2009.

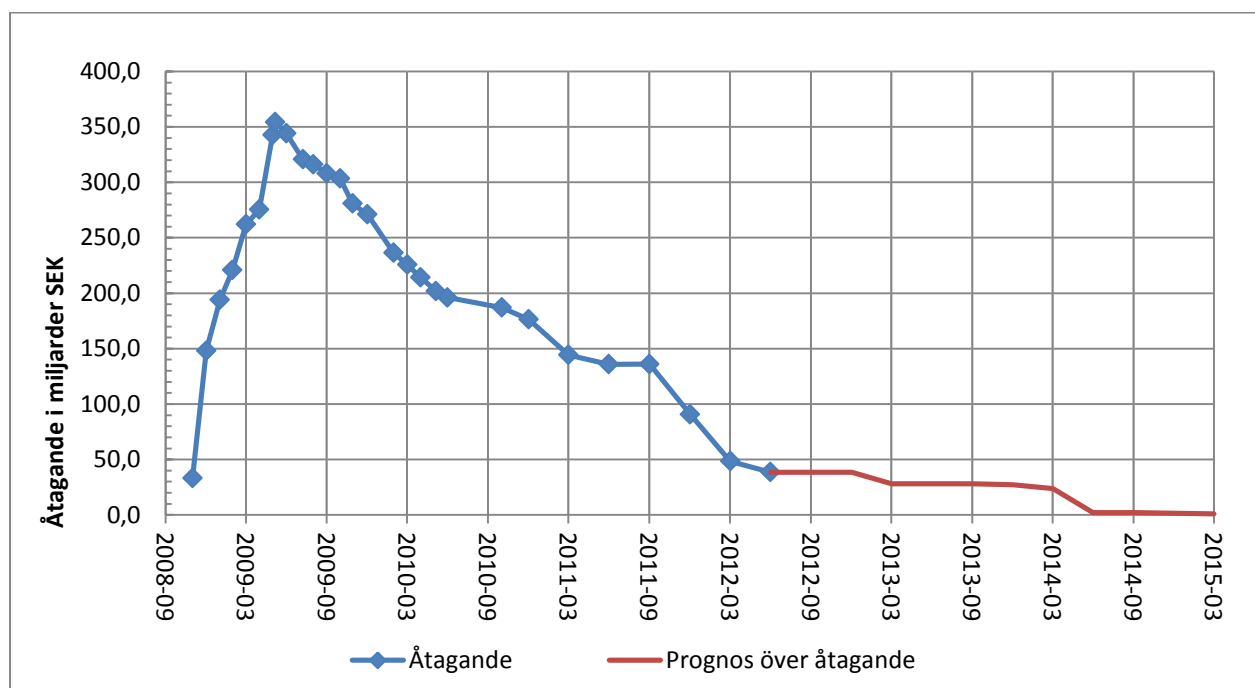
Garantiprogrammet stängdes för nyteckning den 30 juni 2011. Under programmets löptid deltog Carnegie Investment Bank, SBAB (inklusive dotterbolaget SCBC), SEB, Sparbanken Öresund, Swedbank, Swedbank Hypotek samt Volvofinans Bank i programmet. SEB emitterade dock aldrig några lån inom programmet.

Carnegie Investment Bank, Sparbanken Öresund och Swedbank har fortfarande utestående garanterade lån. Det totala värdet av utställda garantier uppgick den 30 juni 2012 till 38,6 miljarder kronor. Detta kan jämföras med 55,1 miljarder vid förra rapporttillfället den 29 februari 2012 och 90,7 miljarder vid årsskiftet. De utestående garantierna har således minskat i omfattning med 16,5 miljarder kronor sedan förra rapporttillfället och mer än halverats sedan årsskiftet. Den betydande minskningen beror på att garanterade lån förfallit eller återköpts men även valutakursrörelser har påverkat omfattningen av garantiåtagandet räknat i kronor.

Cirka 95 procent av de utestående garantierna är utställda för Swedbanks räkning. Mer än 95 procent av de totala utestående garantierna avser lån utställda i kronor, amerikanska dollar och euro.

Diagram 1 illustrerar löptidsstrukturen på de utestående garanterade lånen. Givet att inga ytterligare återköp görs kommer volymen av utestående garantier att vara oförändrad vid utgången av året eftersom inga fler lån förfaller under andra halvan av 2012. I slutet av 2013 kommer garantistocken att uppgå till cirka 27 miljarder kronor. De sista garanterade lånen förfaller under andra kvartalet 2015.

Diagram 1: Utveckling av åtagandet inom garantiprogrammet över tiden

Riksgälden har i tidigare rapporter till regeringen redovisat en skattning av förväntade kostnader och intäkter från garantiprogrammet. Beräkningen har uppdaterats med exponeringen per den sista juni 2012 (den tidigare beräkningen som avser läget den 29 februari 2012 anges inom parantes). För detaljer, analys och utförligare resonemang hänvisas till Riksgäldens bankstödsrapport - Riksgäldens åtgärder för att stärka stabiliteten i det finansiella systemet (2010:3).

Garantiprogrammet har i dag en förväntad nettointäkt på 6,0 (6,0) miljarder kronor. Den förväntade kostnaden är nu 84 (146) miljoner kronor. Att den förväntade kostnaden sjunker över tiden beror på att summan av den garanterade upplåningen minskar i takt med att lån förfaller, att den återstående löptiden på garantierna blir allt kortare, samtidigt som det inte skett någon väsentlig förändring av kreditrisken i de utestående garantierna.

2 Kapitaltillskottsprogrammet för solventa banker

Riksgälden fick utifrån förordning (2009:46) om kapitaltillskott till solventa banker m.fl. möjlighet att ge solida banker och bostadsinstitut kapitaltillskott i form av antingen skuldförbindelser eller aktiekapital (kapitaltillskottsprogrammet). Programmet avslutades den 30 juni 2011.

Endast Nordea deltog i programmet. Tillskottet gavs genom att staten deltog i bankens nyemission 2009. Kapitaltillskottet var 5,6 miljarder kronor och finansierades med hjälp av stabilitetsfonden inom ramen för programmet. Aktierna som köptes i samband med emissionen ligger kvar i stabilitetsfonden. Värdet på aktierna som Riksgälden förvärvade redovisas i avsnitt 4 nedan.

3 Särskilt stöd till kreditinstitut

Riksgälden får som stödmyndighet ingripa och lämna statligt stöd till kreditinstitut. Det gör Riksgälden om det behövs för att motverka risk för allvarlig störning av det finansiella systemet i Sverige. Sådant stöd kan lämnas genom garantier, kapitaltillskott eller på annat sätt, och stödet förutsätter regeringens godkännande.

Riksgälden har i sin roll som stödmyndighet gett särskilt stöd till en bank, Carnegie Investment Bank (CIB) i form av ett stödlån. Riksgälden har i tidigare rapporter till regeringen redogjort för de avvägningar som gjordes vid det efterföljande övertagandet och för försäljningen av CIB och Max Matthiessen AB (MM) till Altor och Bure.

Det garanterade sammanlagda värdet av försäljningarna av CIB och MM var cirka 150 miljoner kronor lägre än det ursprungliga lån som gavs till CIB. Riksgälden har tidigare bedömt att de sammanlagda inkomsterna från försäljningen över tid, till följd av vinstdelningsarrangemang med Altor och Bure, kommer att täcka det stödlån som CIB fick i november 2008 samt Riksgäldens kostnader. Riksgälden har i tidigare rapporter till regeringen närmare redogjort för dessa vinstdelningsarrangemang.

Ett vinstdelningsarrangemang avser återvinning ur en portfölj av dåliga norska krediter inom CIB. Denna vinstdelning har hittills inbringat 288 miljoner svenska kronor varav 9 miljoner betalats ut under våren 2012. Det slutliga resultatet från denna vinstdelning kan både bli större eller mindre än 288 miljoner kronor, dock aldrig mindre än 250 miljoner kronor.

Ett av vinstdelningsarrangemangen avsåg övertaga tillgångar i samband med en problemkredit hos en större kund i CIB. Tillgångarna har placerats i Valot group – en koncern fristående från CIB ägt av Altor och Bure. Den mest betydande tillgången utgjordes av aktier i Skrindan vars huvudsakliga innehav var aktier i ett högt belånat fastighetsbolag, Norrvidden. Utöver aktierna i Norrvidden fanns en större post aktier i Industrivärden samt ett antal mindre engagemang. Aktierna i Norrvidden, Industrivärden samt huvuddelen av de mindre engagemangen har nu avyttras.

Riksgälden har enligt vinstdelningsarrangemanget rätt till 90 procent av det värde som försäljningarna av tillgångarna i Skrindan inbringar. Valot-koncernen genomförde en utdelning om 400 miljoner kronor under våren varav Riksgälden erhöll 360 miljoner kronor. En mängd frågor återstår emellertid att lösa innan det slutliga resultatet från vinstdelningen kan fastställas.

I samband med försäljningen har Skrindan, genom ett garantiåtagande, tagit på sig ansvaret för obetalda skatter som avser perioden innan försäljningen. Norrvidden har en tvist med Skatteverket till följd av en fastighetsaffär som genomfördes innan Skrindan togs över av CIB. Sannolikt kommer skattetvisten inte vara avgjord förrän om 3-4 år. Därutöver pågår en skatterevision avseende moms i Skrindan som kan ge en negativ effekt. Som säkerhet för den utställda garantin för skatterna har 100 miljoner av köpeskillingen för Norrvidden satts av på ett spärrat konto. Därutöver har 50 miljoner kronor satts av för övriga garantiåtaganden i samband med försäljningen. Dessutom finns ett antal mindre engagemang. Bland annat har Skrindan tre dotterbolag som ska säljas. Bolagen har så kallade ”fällanförluster” och har bjudits ut till försäljning under lång tid. Ett av bolagen såldes under våren.

Det går nu att uppskatta det statsfinansiella slutresultatet av Carnegietransaktionen till ett överskott på någonstans mellan 200–425 miljoner kronor, framför allt beroende på utfallen i skattetvisterna. Se Tabell 1 för en översikt. Riksgälden har i halvårsredovisningen för 2012 gjort en konservativ uppskattning av återstående vinstdelningar till 124 miljoner kronor.

Tabell 1: Konservativ uppskattning av statsfinansiellt resultat av Carnegietransaktionen

Typ av transaktion	Miljoner kronor
Utbetalt lån	- 2 406
Erhållna köpeskillingar	1 902
Ränta på fördröjda köpeskillingar	14
Amortering på lånet	123
Vinstdelning Norgeportfölj (minimum)	250
Vinstdelning Skrindan, utbetalt	360
Vinstdelning Skrindan, kvarstående (uppskattat minimum)	124
Externa kostnader för försäljning, pantvärdering och rättsprocesser	- 49
Rättegångskostnader Alecta	-21
Överenskommelse Alecta	-90
Totalt	207

Till sist finns en särskild överenskommelse mellan Riksgälden och de nya ägarna. Om de nya ägarna säljer CIB inom 15 år och Riksgälden vid den tidpunkten inte erhållit åtminstone 425 miljoner kronor från vinstdelningen avseende den norska kreditportföljen, skall vi ersättas för mellanskillnaden. Eventuella intäkter från detta arrangemang har inte inkluderats i ovanstående beräkningar.

4 Stabilitetsfonden

Riksdagen har beslutat att bygga upp en stabilitetsfond i form av ett konto i Riksgälden. Fonden ska finansiera statens framtida åtgärder inom ramen för stödlagstiftningen. Även intäkter i samband med stöden, liksom en årlig stabilitetsavgift som betalas av instituten tillförs fonden.

Målsättningen är att fondens behållning fram till år 2023 ska uppgå till i genomsnitt 2,5 procent av BNP. Detta motsvarar en skattning av de sammanlagda kostnaderna i samband med en betydande bankkras.

I november 2008 tillförde staten inledningsvis 15 miljarder kronor till stabilitetsfonden. Senare samma månad belastades stabilitetsfonden med Riksgäldens stödlån till CIB. Övertagandet har hittills gett fonden en nettointäkt om 170 miljoner kronor, exklusive Riksgäldens kostnader. I Riksgäldens redovisning har som ovan nämnts en förväntad framtida intäkt på 124 miljoner kronor från vinstdelningsarrangemangen bokats upp.

Avgifter för de garantier som ställts ut inom ramen för garantiprogrammet har kvartalsvis tillförts stabilitetsfonden. Fakturerade garantiavgifter uppgår till totalt 5,6 miljarder kronor inklusive avgifter för det andra kvartalet 2012¹.

Stabilitetsavgiften betalas av samtliga banker och kreditmarknadsföretag och baseras på den fastställda balansräkningen för föregående år. Stabilitetsavgiften har tagits ut två gånger och var då reducerad till hälften på grund av det rådande marknadsläget. Avgifterna tillförs stabilitetsfonden och totalt har cirka 2,6 miljarder kronor betalats in. Avgiften för 2011 kommer att faktureras under andra halvan av 2012 och blir då första gången som hel avgift tas ut. Avgifter för 2011 förväntas uppgå till cirka 2,8 miljarder kronor.

Som ovan framgått deltog Nordea i kapitaltillskottsprogrammet. Statens kapitaltillskott på 5,6 miljarder kronor finansierades således via stabilitetsfonden. Marknadsvärdet på de förvärvade aktierna uppgick till 16,8 miljarder kronor den 30 juni 2012, att jämföra med 18,1 miljarder vid det förra rapporttillfället (29 februari).

Stabilitetsfonden har hittills belastats med 93 miljoner kronor i förvaltningskostnader (se avsnitt 4.1 för en närmare beskrivning). Fonden har kvartalsvis tillförts ränta på behållningen på kontot. Räntan fram till den 30 juni 2012 uppgick till 645 miljoner kronor.

Fondens sammanlagda kontobehållning uppgick den 30 juni 2012 till 20,5 miljarder kronor. Läggs Nordeaaktierna till blir värdet på fonden 26,1 miljarder om aktierna värderas till anskaffningsvärde, att jämföra med 25,0 miljarder vid föregående rapporttillfälle (24,7 miljarder vid årsskiftet). Om Nordea-aktierna i stället tas upp till marknadsvärde uppgår stabilitetsfondens värde till 37,4 miljarder kronor att jämföra med

¹ Avgifterna fakturerades efter 30 juni 2012

37,5 miljarder vid föregående rapporttillfälle (34,2 miljarder vid årsskiftet). Tabell 2 nedan ger en detaljerad beskrivning av stabilitetsfonden.

Tabell 2: Översikt stabilitetsfonden den 30 juni 2012

Typ av transaktion	Miljoner kronor
Kapital, anslag till fonden	15 000
Garantiavgifter	5 560
Stabilitetsavgifter	2 642
Influtet CIB och MM (netto, exkl. förvaltningskostnader)	170
Förväntad intäkt CIB	124
Nordea, nyemission	-5 610
Aktieutdelning, Nordea	2 073
Tillförd ränta på behållning	645
Förvaltningskostnader (inkl. arvoden till Prövningsnämnden)	-93
Fondbehållning utan Nordeaaktierna	20 511
Fondbehållning (Nordeaaktierna till bokfört värde)	26 121
Fondbehållning (Nordeaaktierna till marknadsvärde)	37 356

4.1 Särskilt om förvaltningskostnaderna

Riksgäldens förvaltningskostnader i egenskap av stödmyndighet tas från stabilitetsfonden. Ramen för hur mycket som får disponeras för detta ändamål beslutas av regeringen. För år 2012 (2011) uppgår denna ram till 6 (17) miljoner kronor. På grund av stödmyndighetsuppdragets natur är förvaltningskostnaderna svåra att prognostisera och kan fluktuera mycket över tid. Framtida stödsatser är svåra att förutsäga liksom ibland också kostnadsutvecklingen i redan inledda insatser.

Kostnaderna för 2012 uppgår hittills till 3,9 miljoner kronor. Sedan Riksgälden utsågs till stödmyndighet 2008 har de samlade kostnaderna uppgått till 93 miljoner kronor, varav 57 miljoner avser konsultkostnader.

Kostnadsutfallet redovisas i detalj i Tabell 3.

Konsultkostnaderna i samband med övertagandet av CIB och MM det vill säga för övertagandet, bolagsvärderingen samt försäljningsprocessen har uppgått till 29 miljoner kronor. Vidare har konsultkostnaderna för rättsprocesserna uppgått till 20 miljoner kronor. Till följd av detta uppgår därmed nettointäkten för engagemanget i CIB till 121 miljoner kronor.

Stabilitetsfonden belastas med de förvaltningskostnader som uppkommit inom Riksgälden. Dessa kostnader uppgår hittills till 28 miljoner kronor. En stor del av dessa kostnader är av fast karaktär, det vill säga att de vanligtvis skulle ha belastat Riksgäldens ordinarie anslag och därmed andra finansieringskällor. De kan alltså inte enbart ses som ökade kostnader för staten.

Överförda förvaltningskostnader innefattar overheadkostnader som fördelas ut till respektive verksamhet inom Riksgälden.

I tabellen återfinns även en prognos över förvaltningskostnaderna för 2012. Den är gjord utifrån nu kända stödåtgärder. Inga kostnader för nya ärenden förutsätts inträffa. Givet detta antagande förväntas kostnaderna för stödmyndighetsuppdraget uppgå till cirka 6 miljoner kronor för 2012. Prognosen ligger på den av regeringen beviljade ramen för verksamhetskostnader som får belasta stabilitetsfonden.

Tabell 3: Riksgäldens förvaltningskostnader som belastar stabilitetsfonden 2008-2012, utfall respektive prognos (tusentals kronor)

	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Utfall 2011	Utfall 2012-06-30	Prognos 2012
Stöd till kreditinstitut						
Konsultkostnader						
– Bankgarantier	1 526	0	0	-		
– Rättsprocesser	0	4 735	7 798	7 299	500	500
– Försäljning, panter mm.	12 107	17 199	89	8	25	-
– Kapitaltillskottsprogrammet	0	5 971	32	-		-
– Övrigt, konsulter			-	-		-
Övriga direkta kostnader inkl direkta lönekostnader	600	2 709	2 268	1 355	726	1 400
Överförda förvaltningskostnader	4 365	12 706	4 543	3 772	2 613	4 100
Totala kostnader stöd till kreditinstitut	18 598	43 320	14 730	12 434	3 864	6 000

4.2 Förväntade framtida betalningsflöden i stabilitetsfonden

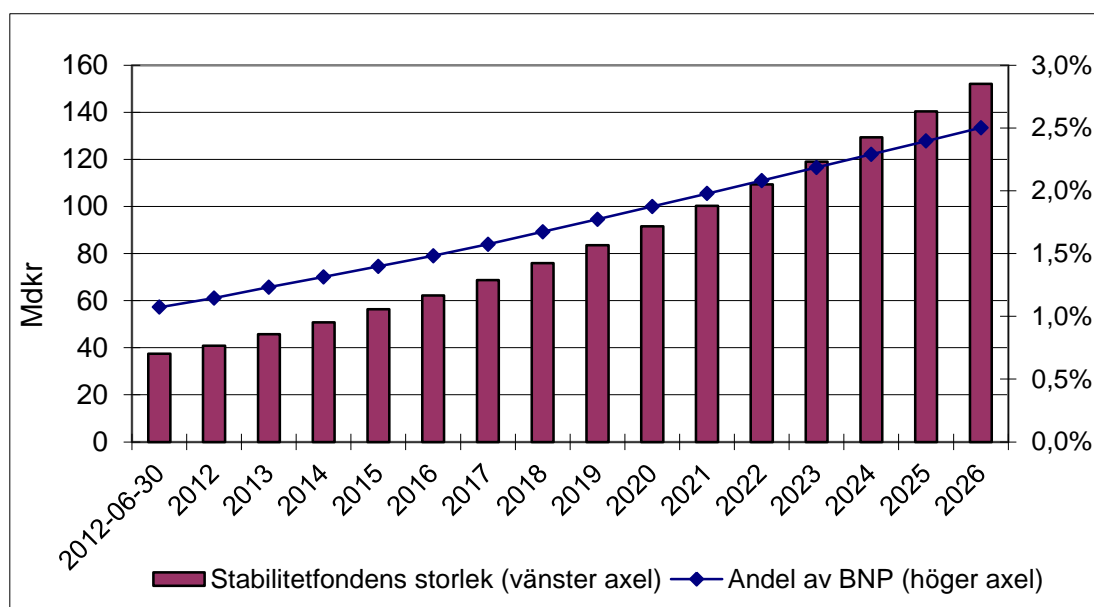
Liksom i tidigare rapporter har en prognos över stabilitetsfondens framtida utveckling gjorts. I Tabell 4 ges en översikt av förväntade framtida betalningsflöden till och från stabilitetsfonden, inklusive en prognos över utvecklingen av marknadsvärdet för Nordea-aktierna. För antaganden och redogörelse för metodik, se Riksgäldens bankstödsrapport 2010:3. I Diagram 2 illustreras vår prognos grafiskt.

Som synes förväntas fondens storlek, under våra antaganden, uppnå målnivån på 2,5 procent av BNP under 2026, det vill säga tre år efter den tidpunkt regeringen satt som mål.

Tabell 4: Översikt - stabilitetsfondens framtida utveckling

	Ingående balans, exkl Nordea mdkr	Ingående balans Nordea, mdkr	CIB/MM, mdkr	Garantiavgifter, mdkr	Utdelning Nordea, mdkr	Värdetillväxt Nordea, mdkr	Stabilitetsavgift, mdkr	Ränta mdkr	Utgående balans, exkl Nordea mdkr	Utgående balans, inkl Nordea mdkr	Andel av BNP
2012-06-30	21	17		0,2	0,0	0,3	2,8	0,2	24	41	1,1%
2013	24	17		0,3	0,7	0,7	2,9	0,4	28	46	1,2%
2014	28	18		0,1	0,7	0,7	3,0	0,5	32	51	1,3%
2015	32	19	0,1	0,0	0,7	0,7	3,1	0,8	37	56	1,4%
2016	37	19			0,8	0,8	3,2	1,1	42	62	1,5%
2017	42	20			0,8	0,8	3,4	1,5	48	69	1,6%
2018	48	21			0,8	0,8	3,5	2,0	54	76	1,7%
2019	54	22			0,9	0,9	3,6	2,3	61	83	1,8%
2020	61	23			0,9	0,9	3,8	2,5	68	92	1,9%
2021	68	24			0,9	0,9	3,9	2,8	76	100	2,0%
2022	76	24			1,0	1,0	4,1	3,1	84	109	2,1%
2023	84	25			1,0	1,0	4,2	3,5	93	119	2,2%
2024	93	26			1,0	1,1	4,4	3,8	102	129	2,3%
2025	102	28			1,1	1,1	4,6	4,2	112	140	2,4%
2026	112	29			1,1	1,1	4,8	4,6	122	152	2,5%

Diagram 2: Stabilitetsfondens förväntade utveckling (inklusive Nordeaaktierna värderade till marknadsvärde)

I detta ärende har biträdande riksgäldsdirektören Pär Nygren beslutat, efter föredragning av analytiker Hannah Pierrou. Avdelningschef Daniel Barr har deltagit i handläggningen.

Pär Nygren

Hannah Pierrou